



# **ЗНАТИ ТА ВМІТИ**

**ОБЕРЕЖНО, КЛІЩІ!  
РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАСЕЛЕННЯ**

---

**Кропивницький 2023**

Щороку навесні із настанням тепла і пробудженням рослин активізуються іксодові кліщі. Ці небезпечні для людей і тварин істоти найбільш активні у квітні–червні та серпні–жовтні.

Зустріти кліща можна не тільки в лісі, парку чи сквері, а й на будь-якому газоні. Найчастіше вони сидять у траві, на висоті 20–60 см, і лише зрідка потрапляють на невисокі кущові рослини.

Кліщі можуть переносити збудників небезпечних захворювань людини і тварин, зокрема, кліщового енцефаліту, бореліозу (хвороба Лайма), а також хвороби Міямото. Збудники потрапляють у наш організм під час присмоктування кліща. Центр громадського здоров'я України надає роз'яснення:

## ЯК УБЕРЕГТИСЯ ВІД КЛІЩІВ

- Подбайте про відповідне вбрання перед прогулянкою. Обирайте закрите взуття й одяг: найбільш безпечним буде одяг із довгими рукавами, світлого кольору, бажано вдягнути штани й заправити їх у шкарпетки.
- Покривайте голову головним убором — кепкою, панамкою, косинкою — і закрийте шию.
- Перед прогулянкою для захисту скористайтеся репелентом — спеціальним засобом, найчастіше у вигляді аерозолю, що відлякує кліщів. Дотримуйтеся інструкції з використання засобу. Обов'язково зверніть увагу на тривалість його дії та не забувайте використовувати повторно, коли час дії мине.
- На прогулянці тримайтеся ближче до центру стежки та не заходьте в траву обабіч: саме там кліщів найбільше.
- Звільніть місце для привалів від хмизу, гілок, сухої трави в радіусі 20–25 м.
- Увага: коли кліщ чіпляється до вашого одягу, то залишається нерухомим, аж доки ви припините активно рухатись, сядете чи ляжете. Саме тоді нападник починає шукати місце прикріплення до тіла — повільно переміщується знизу вгору. Цей процес може тривати від 30 хв до трьох і більше годин, ба навіть кілька днів.
- Оглядайте себе та своїх близьких щодві години прогулянки. Відчути укусу кліща майже неможливо: тварина виділяє анестетичну речовину, що знеболює укусу. Потрібен ретельний огляд, оскільки вкусити може й так звана німфа — молодий дуже маленький кліщ.
- Одразу після повернення додому ще раз огляньте близьких, дітей і себе: найкраще це зробити в білій ванні з добрим освітленням. Ретельно обстежте своє тіло, особливо ділянки, покриті волоссям.

- Удома виперіть і попросуйте одяг. Найчастіше кліщі чіпляються до одягу людини, тому можуть присмоктуватись не лише під час перебування на природі, а і згодом, перекочувачи з одягу. Не варто залишати цей одяг біля ліжка чи спати в ньому. Просте витрушування не допоможе позбутися кліща.

- Перевірте речі, які принесли з прогулянки (підстилки, сумки тощо).

- Якщо на природу брали домашнього улюбленця — його також слід оглянути на наявність кліщів.

## ЯК ПРОВОДИТИ ОГЛЯД

Почніть огляд знизу, від ступень, і поступово піднімайтеся вгору:

- лінія шкарпеток;
- підколінна впадина;
- нижня лінія трусів (пах), верхня лінія трусів;
- нижня лінія бюстгальтера, верхня лінія бюстгальтера;
- комір сорочки;
- лінія волосяного покриву на голові, вуха;
- волосся та шкіра голови — промацайте їх руками.

**Важливо!** Від ретельності огляду залежить ваше здоров'я. Такий простий огляд має стати звичкою.

Кліщ може триматися на тілі людини або тварини до 12 діб. Дорослих кліщів, що присмокталися, найчастіше помічають через 2–3 дні: на місці укусу з'являються припухлість, свербіж, почервоніння, а сам кліщ збільшується в розмірах.

## ЯКІ ЗАХВОРЮВАННЯ МОЖУТЬ ВИКЛИКАТИ УКУСИ КЛІЩА

Не всі кліщі переносять збудників небезпечних захворювань, однак їхні укуси можуть загрожувати людині близько 150 недугами. Найбільш небезпечні з них:

- Кліщовий вірусний енцефаліт;
- Хвороба Лайма;
- Гранулоцитарний анаплазмоз;
- Моноцитарний ерліхіоз;
- Крим-Конго геморагічна гарячка;
- Геморагічна гарячка з нирковим синдромом;
- Туляремія.

**Першим проявом хвороби Лайма** є почервоніння на місці присмоктування кліща, головний біль, ломота у всьому тілі і млявість. Якщо не провести лікування на ранній стадії, хвороба може призвести до ураження різних органів: шкіри, суглобів, м'язів, нервової й серцево-судинної системи, і навіть до інвалідності. Ризик зараження залежить від тривалості присмоктування кліща: протягом доби вірогідність інфікування досить мала, а в кінці третьої доби наближається до 100 %.

**Кліщовий вірусний енцефаліт** починається з головного болю, гарячки, нудоти, блювоти, порушення сну. При цьому захворюванні переважно уражається центральна нервова система, що може призвести до інвалідності, а в окремих випадках — до летальних наслідків. Вірус зберігається в організмі іксодового кліща, який може потрапити на ваше тіло із землі, кущів та високої трави. Заразитися можна не лише під час, коли кліщ висмоктує кров, але й також якщо випадково його розчавити або розчесати місце укусу.

## ЩО РОБИТИ, ЯКЩО ВИЯВИЛИ НА ТІЛІ КЛІЩА

- Одразу зверніться до лікаря. У травмпункті вам допоможуть витягнути кліща і проконсультують щодо подальших дій.

- Якщо поблизу немає лікаря, видаліть кліща самостійно. Для цього можна використовувати спеціальний пристрій для видалення кліщів, що продається у ветеринарних аптеках («кліщосмик»). Треба притиснути його до шкіри, підсунути під кліща, акуратно розхитати «кровопивцю» з боку в бік (адже хоботок надійно «зацементовано» в ранці слиною тварини), а тоді повільно викрутити нападника (крутити можна в будь-який зручний для вас бік).

- Якщо пристрою немає, зробіть це пальцями, обгорнутими марлевою серветкою, або пінцетом чи петлею з нитки. Витягайте кліща поволі — без ривків!

- Важливо видалити кліща разом із хоботком. Якщо ж він відірвався, видаліть рештки стерильною голкою.

- Після видалення кліща ранку потрібно змастити антисептиком, а руки вимити з милом.

## ЩО РОБИТИ ДАЛІ

Видаленого кліща необхідно помістити у флакон, пробірку, іншу чисту посудину, покласти туди ж маленький шматочок травини та щільно закрити кришку. За направленням лікаря-інфекціоніста в лабораторній мережі здійснюють дослідження кліщів на наявність збудників.

Також протягом трьох тижнів спостерігайте за своїм станом: щоденно вимірюйте температуру тіла, а в разі її підвищення чи почервоніння на шкірі, яке продовжує збільшуватися, — негайно зверніться до лікаря.

## АЛГОРИТМ ДІЙ У РАЗІ УКУСУ КЛІЩА

- Не тиснути;
- Не виривати;
- Не заливати олією або спиртом;
- Акуратно викрутити обертальними рухами пінцетом або через марлю;
- Продезинфікувати місце укусу;
- Віднести кліща в лабораторію;
- Здати кров на антитіла;
- За потреби пройти імунотерапію.

